

AZ IDŐK MÚZEUMA

SZIRMAI KÁROLY

Négy óra lehetett. Mint enyhe aranyfolyó, úgy ömlött végig a napfény a pusztaságba vesző homokúton.

Messze volt a város, olyan messze, hogy hang sem hallatszott a pusztaságba.

A szétterülő csendben két középkorú férfi ballagott a homokúton. Egy nyúlánk, barna hajú s egy testesebb szőke. Az előbbi, társa felé fordulva, valamit magyarázott, s kezével állandóan gesztikulált hozzá.

— Nemsokára odaérünk a múzeumhoz — mondta.

— Nézd: már látszik is — hívta föl később társa figyelmét rá.

— Ni, csakugyan. De olyan a teteje, mintha színezüstből volna.

— Abból is van, csupa színezüst lapból. Nézd, milyen lenyűgöző, nagyszerű épület. A legszebb régi görög templomokat is fölülmúlja. S az a magas, fejedelmi oszlopsor!... Hogy emeli az ezüsthéyes tetőt a mélykék égbolt felé.

— De itt is vagyunk — mondta. — Gyere, menjünk föl fehér márvány lépcsőin.

— Menjünk. De mi lebeg, szállong a múzeum fölött? Olyan, mintha halavány ezüstpor volna.

— Az is. Az elmúlás finom pora. Mert amit kimondtál, a következő pillanatban nincs többé. Éppúgy, ami idekerül, sohasem támad föl, hiába élesztgetik, keltegetik, hiába cibálják szarkofágjából, hiába kísérlik meg egykori szóruháikba öltöztetni. Mert eredeti alakjuk azóta többször is megváltozott.

— Most kinyitom a múzeum érckapuját. Mintha a végtelen IDŐ ropant kapuját tartam volna ki. Hogy zúg még mindig a hatalmas érc-tömb. S mily eget rengető dörrenéssel vágódik be utánunk.

— De íme az első terem. A kezdet kezdete ez, az ősemberi hangok múzeumi terme. Mikor az ember még nem tudott beszélni, csak majom módjára makogó hangokat hallatni. Nézd, mennyi apró kövecske hever szanaszét annak a régi időnek emlékeiként a kőpadlón.

— A következő helyiség a legelső szavak próbaterme. Itt öltöztették föl először hangokból. Nézd, mennyi kacat borítja az öltöztetés közben elhajigált mindenféle selejtből a kőpadlót.

— Ebben a teremben — mondta a továbbiba lépve — már nemcsak tárgyakat, fogalmakat, jelenségeket kifejező szavakat csiszoltak, formáltak, öltöztettek, hanem azokat össze is öltötték. Az első emberi gondolatok megszületésének termét szemlélheted itt. De miként az előbbiben, itt is mennyi a nem sikerült, elszabott hulladékanyag.

— A teremben, amelyikbe most lépünk, már egész gondolatvonatok indítását szemlélheted. Nézd: amazok ott gondolatcsatákat vívnak. A gondolat-sínpárokön vonatok futnak egymás felé, több, kevesebb

kocsival, erősebb, gyöngébb mozdonyokkal. Még odébb: két hatalmas, fekete acélszűgyű mozdony áll támadásra készen egymással szemben. Két egymástól elütő, különböző világ. Mily erősek, elszántak! Ha egyszer egymásnak rohannak, két világ vagy egy egész világ dől romba.

— De menjünk föl a lépcsőkön. Erre véges-végig napsütötte, fehér márvány kupolatermek sorakoznak. Nézd: mennyi szemet tapaszto, gyönyörködtető, kápráztató kép, mennyi ígész, lenyűgöző szobor! Itt is, ott is, mozdulatlanul, fehér köpenyes férfi áll mellettük. Az alkotóművész, a mester. Körülöttük férfiak és nők álldogálnak, s gesztikulálva beszélgetnek, vitatkoznak. Új szavakat, gondolatfüzéreket keresnek az alkotások jellemzésére, szépségeik érzékeltetésére. Bírálnak, ítélik. Hogy a beleélés, az újrateremtés lázában föltámasszák a formahalálba zárt alkotásokat.

— Látogassuk meg a következő teremben az öreg IGAZSÁG-ot. Nézd, mennyi várakozó nyűzsög ajtaja előtt, mert odabenn ismét összejövetel van, s nem lehet hozzá bejutni. Azért legjobb, ha fölmegyünk az odallépcsőkön a karzatra. Onnan szemtől szembe láthatod. Nézd azt a szép, imponálóan magas, galambósz öregembert az asztalfőn. Ő az. S háta mögött az a kétszínűen hajlongó, fekete akataskás alak a szolgálója: a TÖRVÉNY. Fölfelé roppant alázatos, lefelé szigorú, kíméletlen, kérlelhetetlen.

— De hallod? A múzeum előtt készülődik valami. Úgy látszik, újra tüntető fölvonulás. Most is a régi, elavult jelszóval: „Kenyeret a népnek!” Lehet, hogy a hajdani római plebejusokhoz hasonlóan a cirkuszt is hozzákívánják.

— Nézd csak, az egyik főfunkcionárius odasiet az IGAZSÁG-hoz, s mivel szegény már megszületése óta nagyothall, valamit belekiált a fülébe. Mire az öreg föláll, tiszteletet parancsoló, méltóságos léptekkel odamegy a nyitott erkélyhez, mint önmaga mozdulatlan szobra, megáll s a tüntető tömegre néz, mely láttára újra üvöltözni kezd „Igazságot a Nép-nek!”

— Íme, itt áll előttetek — mondja a főfunkcionárius a tiszteletet parancsoló, méltóságos tartású öregemberre mutatva, aki erre messzire hallatszó érces hangján szónokolni kezd. Miután befejezte, hátraszól szolgálójához, a TÖRVÉNY-hez, hogy menjen le a tüntetőkhöz, és nyugtassa meg őket. Az teljesíti rendelkezését, néhány üresígéret-papírost tesz táskájába, majd lemegy.

— Az IGAZSÁG pedig visszatér helyére, az asztalfőhöz, leül, miközben környezete aggodalommal tekint rá. Jaj, valahogy baja ne essék, jaj, valahogy meg ne találják ölni! Mert mi lesz akkor velük, ki fogja őket a gazságaikat számon kérő, dühöngő fölvonulóktól „Az igazság nevében” megvédeni?

— Ezután, mint láthatod, megkezdődik a várva várt díszlakoma. Az IGAZSÁG végigeszi a hosszú díszebédet, mert hallatlanul jó a gyomra, mindent megemészti.

— És most átmegyünk a következő terembe, de előbb olvasd el az ajtó fölötti föliratot:

„Semmi sem állandó, csak az örök változás.”

— Az elmúlás terme ez. Nézd azt a sudár növésű, gyönyörű faóriást, miként hullatja egyre lombsátra alá leváló leveleit, hogy szakadatlanul táplálja rothadásukkal az új életet.

— Nyissunk be végül az utolsó terembe. Nézd, milyen hatalmas, s mennyi mindenféle kacat, limlom, hulladék hever szanaszét a padlón. Az ÉLET lomtára ez. Ide dobálják a szeméttel együtt a színüket hagyott szavakat s a belőlük szótt elszáradt szóvirágokat, pedig be szépek voltak valamikor, be szép hazugságok!

— És, utoljára, nézd amott azt a rongyos, zilált, ősz hajú, padlón

üldögélő öregembert. Milyen sorsvertnek, szerencsétlennek látszik, és milyen elhanyagoltnak. Rossz bakancsos lábait szétterpesztve, az előtte heverő szókövecskék közt babrál, majd egyszerre homlokához kap, és remegő szájából sírva buggyannak ki könyörgő szavai:

— Szólaljatok meg, ti, régi kövek.